

คู่มือการปฏิบัติการ

ของ

นางสาวเกษประภา ชัยชนะ

พนักงานราชการ

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓

คำนำ

คู่มือการปฏิบัติงานฉบับนี้ เป็นเอกสารของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการปฏิบัติงานและวิธีการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา สามารถปฏิบัติงานได้โดยการศึกษาข้อมูลการปฏิบัติงาน ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ถูกต้องและรวดเร็ว หากมีความคลาดเคลื่อนของข้อความของคู่มือประการใดพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของคู่มือในการปฏิบัติงานต่อไป

การจัดทำคู่มือฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จึงขอขอบพระคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๒ ที่ให้โอกาสในการทำงานและให้ความร่วมมือ ให้ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการทำงานจนบรรลุวัตถุประสงค์เป็นผลดีต่อทางราชการ

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวเกษประภา ชัยชนะ

พนักงานราชการ

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

สารบัญ

	หน้า
ชื่องาน งานจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา	๑
ขอบข่ายของงานงานจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา	๑
ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	๑
- การให้ความช่วยเหลือกรณีทั่วไป	๑
- การให้ความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน	๒
- การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน กรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศ	๕
แผนผังกระบวนการการดำเนินงานคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ	๗
การให้ความช่วยเหลือกรณีเด็กมีปัญหาพฤติกรรม	๘
ภาคผนวก	๙
- กฎหมาย หรือ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง	๑๐
-	

๑. ชื่องาน งานจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

ขอบข่ายของงานงานจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา

“งานจิตวิทยา” หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการ วางแผน ประสานงาน และการบริหาร เพื่อให้การช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนให้ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา สังคม และอารมณ์ โดยทำงานร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และส่งเสริมให้เกิดคุณประโยชน์ในการเรียนรู้ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนอันดี เพื่อประโยชน์ ในการให้การดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

นักจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา คือ ผู้ช่วยเหลือและให้คำปรึกษานักเรียน ให้ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา สังคม และอารมณ์เมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยทำงานร่วมกับครู ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และส่งเสริมให้เกิดคุณประโยชน์ ในการเรียนรู้รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียนที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้น

เนื่องจากงานด้านจิตวิทยาโรงเรียนประจำเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง กับหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา ทางกฎหมาย ท้องถิ่น เป็นต้น การปฏิบัติงานจึงมี การปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการดำเนินงานที่สะดวกและเหมาะสม

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

การให้ความช่วยเหลือกรณีทั่วไป

ด้านการปฏิบัติการ

๑. ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับการส่งต่อจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
๒. วิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาซับซ้อนหรือจากการส่งต่อ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ แบบทดสอบทางจิตวิทยาด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และวางแผนการแก้ไข ปัญหา
๓. ประเมิน สสำรวจ วิเคราะห์ สภาวะสุขภาพจิตด้วยวิธีการทางจิตวิทยากับนักเรียน เพื่อค้นหา อธิบาย ทำนายแนวโน้มพฤติกรรมอารมณ์ ความคิด พัฒนาการ ศักยภาพ แรงจูงใจ ความถนัด บุคลิกภาพ สาเหตุของปัญหาสุขภาพจิตในระดับเบื้องต้น
๔. ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม และบำบัดครอบครัว เพื่อการบำบัดและแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่องหรือปัญหาที่มีความซับซ้อน เช่น พฤติกรรมเสี่ยง เรื่องเพศ ยาเสพติด การทะเลาะวิวาท / การใช้ความรุนแรง ฯลฯ
๕. ปรับพฤติกรรม พัฒนาสุขภาพทางจิตใจ สังคม อารมณ์ ส่งเสริมพัฒนาการในระดับเบื้องต้น เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจ ยอมรับปัญหาของตนเอง ปรับเปลี่ยนอารมณ์ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปรับตัว หรือวิธีแก้ไขปัญหาให้เหมาะสม
๖. ให้การดูแลช่วยเหลือกลุ่มเด็กพิเศษ เช่น เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ (LD) เด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติก เด็กที่มีสติปัญญาบกพร่อง เป็นต้น
๗. ส่งเสริม ป้องกัน เผื่อระวัง แก้ไขปัญหาพฤติกรรม สุขภาพจิตของนักเรียนด้วยเครื่องมือ และกระบวนการทางจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการดำเนินชีวิตได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๘. รวบรวม ศักยภาพข้อมูลวิจัยด้านจิตวิทยา และวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมด้านจิตวิทยา สุขภาพจิต

๙. สรุปสถิติ รายงานผลการปฏิบัติงานทางจิตวิทยาเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อประกอบการ วางแผนพัฒนาการปฏิบัติงาน

ด้านการวางแผน

วางแผนการทำงานที่รับผิดชอบ ร่วมดำเนินการวางแผนการทำงานของหน่วยงาน หรือโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด

ด้านการประสานงาน

๑. ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในและภายนอกหรือหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนด

๒. ชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. ประสานการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก กรณีที่นักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เฉพาะด้านและการรับส่งกลับเข้าสู่ระบบโรงเรียน

ด้านการบริหาร

๑. เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความรู้วิชาการจิตวิทยา วิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจ ปรึบใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๒. ถ่ายทอด ฝึกอบรม องค์กรความรู้ เทคโนโลยีด้านจิตวิทยา จัดทำแผนการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ

การให้ความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน

ภาวะฉุกเฉินทางจิตเวชเด็กรุนแรง มีความแตกต่างจากภาวะฉุกเฉินทางการแพทย์ เนื่องจาก เป็นภาวะที่ทำให้เกิดอันตรายต่อชีวิตที่สังเกตได้ยาก ไม่ใช่ภาวะอันตรายที่เห็นได้จากภายนอก หรือตามร่างกายเท่านั้น ผลที่ตามมานั้นก็ควบคุมได้ยาก ต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายส่วน เช่น ครู เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครอง และสหวิชาชีพ โดยสามารถแบ่งได้เป็น ๖ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๑. การพยายามฆ่าตัวตาย สาเหตุของการที่เด็กวัยรุ่นฆ่าตัวตายที่นอกเหนือจากปัญหา ความรักหรือการเรียนที่ตกต่ำนั้นมีด้วยกัน ๒ ประเด็น คือ

๑. เป็นโรคซึมเศร้า ซึ่งทำให้เด็กรู้สึกอ่อนแอและอยากตาย

๒. เด็กติดยา เด็กบางคนจะมีความรู้สึกผิดที่ต้องใช้สารเสพติดที่ซึ่งเป็นการสร้าง ปัญหาให้กับพ่อแม่ หรือแม้แต่การที่เด็กเป็นโรคจิตในช่วงวัยรุ่น พ่อกินยารักษาโรคไปได้ระยะหนึ่ง และอาการดีขึ้น เขาก็จะรู้สึกผิดว่าเป็นภาระของพ่อแม่

การช่วยเหลือโดยใช้หลักการ ๓ ส

- สอดส่อง ว่านักเรียนของตนมีความเสี่ยงต่อการคิดฆ่าตัวตายหรือไม่ มีพฤติกรรม ที่แตกต่างจากเพื่อนวัยเดียวกันมากหรือไม่ ความเจ็บป่วยทางด้านจิตเวชหรือทางกาย ติดสารเสพติด

- ใฝ่ใจ การเปิดใจรับฟังปัญหา จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจ และเมื่อเด็กได้รับความไว้วางใจจะมีการเล่าปัญหาให้ผู้อื่นฟัง ซึ่งจะทำให้เด็กค่อยๆ มองเห็นปัญหาหรือทางออกจากการเล่าเรื่องทุกข์ใจให้คนอื่นฟัง ที่สำคัญเมื่อมีคนฟังเขา เขาก็สามารถทบทวนตัวเองได้

- ส่งต่อ ปรึกษาเด็กไปพบแพทย์หรือจิตแพทย์โดยด่วน ทั้งนี้ หากเด็กไม่ยอมไปพบแพทย์ แต่คนรอบข้างอย่างพ่อแม่ หรือครูของเด็กสามารถไปพบแพทย์ได้ เพื่อที่จะได้นำความรู้จากจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละราย

๒. พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง มีพฤติกรรมตัวอย่าง เช่น ชกต่อย/ทะเลาะวิวาท ขโมยของ โกหก พุดจาหยาบคาย ซึ่งสาเหตุที่อาจเกิดได้จากหลายปัจจัย และปัจจัยเหล่านั้นสามารถส่งผลร่วมกัน ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงมากขึ้นได้ เช่น โรคทางจิตเวช พื้นฐานครอบครัว สิ่งแวดล้อมโดยรอบ

๑. เมื่อเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาท สิ่งที่ต้องทำคือ แยกตัวนักเรียน หาห้องที่มีลักษณะส่วนตัว เพื่อรักษาความลับ หากมีอาวุธรีบแยกอาวุธรีบแยกอาวุธให้เร็วที่สุด โดยคำนึงถึงความปลอดภัย หากนักเรียนยังมีภาวะคุกคาม ควรมีเจ้าหน้าที่อย่างน้อย ๔ คน ผู้ช่วยเหลือต้องไม่มีทำที่หวาดกลัว เป็นมิตร ให้เกียรติและยอมรับ รวมถึงแสดงท่าทีให้เห็นถึงการอยากช่วยเหลือ พุดคุยกับเด็ก แต่มีการฟังด้วยความตั้งใจ (active listening) บันทึกภาพหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง อาจนำไปใช้ในกระบวนการด้านกฎหมาย ประเมินการให้ความช่วยเหลือในระยะยาวและประสานส่งต่อทีมสหวิชาชีพ

๒. พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงด้านอื่น เช่น ขโมยของ โกหก พุดจาหยาบคาย จะมีการปรับพฤติกรรม โดยใช้หลักการการเสริมแรงทางบวก (คำชม, รางวัล) การสะสมดาว (Token economy)

๓. อาการโรคจิตเฉียบพลัน (Acute Psychosis) ลักษณะของอาการโรคจิตเฉียบพลันไม่อยู่กับความเป็นจริง เห็นภาพหลอน สูญเสียการเชื่อมโยงเหตุการณ์ ภาวะทางสมองผิดปกติ การใช้สารเสพติด

สิ่งที่ควรปฏิบัติคือ

๑. ดูแลความปลอดภัยของตัวเอง
๒. หาห้องพักที่ไม่มีคนพลุกพล่าน
๓. แสดงความเป็นมิตรและพูดอย่างกระชับ
๔. ไม่ส่งเสริมให้อาการหลอนนี้มีมากขึ้น

โดยมีคำพูดที่ควรพูดกับเด็กคือ “ตอนนี้หนูไม่สบาย จึงทำให้หนูเห็นภาพดังกล่าวเมื่ออาการดีขึ้น สิ่งที่หนูเห็นจะหายไปเอง” คำพูดที่ไม่ควรพูดเลยคือ “ไหนผี เตียวครูจะช่วยไล่ผีให้”

๔. เด็กถูกรุณ การทารุณอาจแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือทารุณทางร่างกาย ทารุณทางเพศ โดยครูอาจเป็นหน่วยงานหรือบุคคลที่ใกล้ชิดกับเด็กกลุ่มนี้มากที่สุด จึงมีข้อปฏิบัติดังนี้

- รับฟังอย่างตั้งใจ ไม่ตัดสิน
- หาที่ปลอดภัยให้เด็กโดยคำนึงถึงความรู้สึกเด็กเป็นหลัก
- หลีกเลี่ยงการถามซ้ำถึงเหตุการณ์ เพื่อป้องกันภาวะ retraumatization
- ลดการสัมผัส กอด รัด
- ไม่เร่งรัดให้เด็กเล่าถึงเหตุการณ์
- ชี้ให้เห็นถึงความผิดที่ผู้กระทำควรได้รับ

- วางแผนการรักษาระยะยาว จากสหวิชาชีพ แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ตัวแทนองค์กรเพื่อเด็ก

๕. อาการหอบหายใจเร็ว (Hyperventilation) มักเกิดจากความเครียดทางร่างกายหรือจิตใจอย่างรุนแรง เมื่อเด็กมีอาการให้สังเกตอาการสักระยะหนึ่ง แต่เมื่อพบว่าอาการไม่สงบลง และเข้าพบการตรวจทันทีเพื่อแยกโรคทางกาย เช่นโรคที่เกี่ยวกับหลอดเลือด โรคทางเดินหายใจ ภาวะเลือดเป็นกรด เมื่อพบว่าไม่ได้มีภาวะที่ผิดปกติทางเดินร่างกาย ให้ยืนยันกับเด็กว่าตรวจแล้วไม่พบโรคอะไรร้ายแรง พยายามหายใจเข้าออกลึกๆ อาจใช้ถุงกระดาษครอบปากและจมูกให้ดูการหายใจ เมื่ออาการสงบให้ชี้แจงว่าอาการทั้งหมดเกิดจากความไม่สบาย การควบคุมการหายใจจะทำให้อาการดีขึ้นและหายไปเอง

๖. การไม่ยอมไปโรงเรียน (School Refusal) อาการที่พบเมื่อเด็กไม่ยอมไปโรงเรียน ได้แก่ การขาดเรียนในช่วงวันจันทร์ หรือวันหยุดยาว อ้างถึงความเจ็บปวดทางร่างกาย เมื่อโตขึ้นมีอัตราการพึ่งพาตนเองที่ต่ำกว่าคนทั่วไป เมื่อผู้ปกครองยืนยันที่จะให้ไปโรงเรียนเด็กจะต่อต้านมาก เมื่ออยู่โรงเรียนตอนกลางวันจะเป็นเด็กปกติ ราบรื่น

- ในเด็กเล็กมักเกิดจาก ปัญหาการแยกจาก ที่บ้านมีน้องใหม่ ถูกเพื่อนรังแก กลัวครู

- ในเด็กโต มักเกิดจากปัญหาสุขภาพจิต เช่น จิตเภท โรคทางอารมณ์ ความวิตกกังวล การกลั่นแกล้ง

วิธีการช่วยเหลือ

- ตรวจร่างกายโดยละเอียด หลีกเลี่ยงการกล่าวโทษเด็ก
- ประเมินโรคทางจิตเวช/ระดับสติปัญญา
- ประเมินสภาพจิตใจของเด็ก/ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว
เด็กและเพื่อน เด็กและครู

- ให้ความมั่นใจกับผู้ปกครองว่าเด็กต่อต้าน อาจจะต้องมีการจับขึ้นรถ
- จัดหาเพื่อนสนิทที่เด็กสบายใจอยู่ใกล้ๆ
- อนุญาตให้เด็กไปสถานที่ที่ทำให้เด็กรู้สึกสบายใจบ้างแต่ต้องกำหนดเวลาให้กลับเข้าห้องเรียนให้ชัดเจน

- กรณีที่เด็กมีความกังวลการแยกจากสูงมาก อาจจะต้องจัดคนไปปรับตรงเวลา
- เมื่อเด็กไปโรงเรียนอาจใช้เทคนิคสะสมดาว
- ไม่แนะนำให้หาครูไปสอนพิเศษที่บ้าน

การให้ความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉิน คือ การให้ความช่วยเหลือในกรณีที่นักเรียนได้รับอันตราย ไม่ว่าจะกระทบทางจิตใจ หรือร่างกาย อันมีผลต่อตัวเด็กนักเรียนอย่างทันทีทันใด เช่น กรณีการถูกล่วงละเมิดทางเพศ การทำร้ายร่างกายตนเองและผู้อื่น เป็นต้น โดยมีขั้นตอนปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อรับแจ้งจากผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ถึงกรณีฉุกเฉิน ต้องทำการรวบรวมข้อมูล เพื่อแจ้งแก่ผู้บังคับบัญชาในระยะเบื้องต้นโดยเร่งด่วน

๒. ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครอง เพื่อดำเนินการได้อย่างเหมาะสม และมีผู้เชี่ยวชาญแต่ละด้านให้คำแนะนำ เช่น การตรวจร่างกายเด็กนักเรียนโดยแพทย์

๓. ดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น การให้คำปรึกษาแก่เด็กและครู การประเมินสภาพจิตใจ ประเมินสถานการณ์

๔. กรณีที่เด็กอยู่ในความดูแลหน่วยงานอื่นตามกฎหมาย มีหน้าที่ประสานงานเพื่อได้ข้อมูล และติดตามเด็ก

๕. กรณีที่เด็กยังอยู่ในความดูแลของโรงเรียนในสังกัด ทำการติดตาม และประเมินสภาพจิตใจเป็นระยะ รวมถึงจัดทำแผนฟื้นฟูสภาพจิตใจร่วมกับโรงเรียนและผู้ปกครอง

๖. จัดเก็บข้อมูล และทำการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเก็บข้อมูลและบันทึกสถิติ

การคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน กรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศ

“กระทำชำเรา” หมายถึง กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำ อวัยวะเพศ หรือช่องปากของผู้อื่น อาจทำได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง

๑. โดยขู่เชิญประการใดๆ ทำให้กลัวว่าจะได้รับอันตรายในอนาคตแก่ชีวิตร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สิน เช่น ขู่ฆ่าถ้าไม่ยินยอมให้กระทำชำเราจะยึดยาบ้าและดำเนินคดี

๒. โดยใช้กำลังประทุษร้าย ทำการประทุษร้ายแก่กายและจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะทำด้วยใช้แรงกายภาพหรือวิธีอื่นใด และให้หมายความรวมถึงการกระทำใดๆซึ่งเป็นเหตุให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่สามารถขัดขืนได้

๓. โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ การข่มขืนกระทำชำเราในขณะที่ผู้ถูกระทำไม่สามารถขัดขืนได้ ไม่ว่าจะเพราะหมดสติ หรือร่างกายพิการ รวมทั้งการข่มขืนกระทำชำเราเด็กอายุเพียง ๗ ปี เศษ ย่อมถือว่ากระทำชำเราโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

๔. โดยทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น

ผู้ใดกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งมีใช้ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้ากระทำความผิดอันเป็นการกระทำแก่เด็กอายุไม่เกินสิบสามปี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่เจ็ดปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนสี่หมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือจำคุกตลอดชีวิต

“ลักษณะการโหมม” หมายถึง การร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันอันมีลักษณะเป็นการโหมมหญิงหรือกระทำกับชายในลักษณะเดียวกัน ซึ่ง “การโหมมหญิงหรือโหมมชาย” หมายถึงบุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปเจตนาาร่วมกันข่มขืนกระทำชำเราโดยมีลักษณะเป็นการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน

“อนาจาร” การกระทำที่ไม่สมควรในทางเพศ โดยมีเจตนาในทางเพศ เช่น ลูบคลำ บังคับให้จับอวัยวะเพศ แต่การแตะต้องเนื้อตัวร่างกาย โดยมีเจตนาอื่นไม่ถือว่าเป็นการอนาจาร เช่น กระซอกมือเพื่อมาทำร้าย

การแอบติดกล้องบันทึกภาพไว้ใต้กระโปรงผู้เสียหาย ถือเป็นกระทำความผิดอื่นที่ไม่สมควรในทางเพศ โดยทำการประทุษร้ายแก่จิตใจด้วยวิธีอื่นใดแล้ว จำเลยกระทำความผิดฐานทำอนาจารโดยใช้กำลังประทุษร้าย

เหตุฉกรรจ์

ถ้าผู้กระทำความผิดได้บันทึกภาพหรือเสียงกระทำชำเรานั้นไว้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

ถ้าผู้กระทำความผิดเผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งภาพหรือเสียงการกระทำชำเราที่ได้บันทึกไว้ ต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ อีกกึ่งหนึ่ง

การกระทำบุคคลดังต่อไปนี้ ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักขึ้นกว่าที่บัญญัติไว้ ในมาตรานั้นๆ

๑. บุพการี คือ ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป เช่น บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย (ถือตามความเป็นจริง)

๒. ผู้สืบสันดาน คือ ผู้สืบสายโลหิตสายตรงลงมา เช่น ลูก หลาน เหลน ลื้อ (ถือตามความเป็นจริง) ดังนั้น การข่มขืนบุตรบุญธรรม ไม่จำเป็นต้องรับโทษหนักขึ้น

๓. พี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา

๔. ญาติสืบสายโลหิต

๕. ศิษย์ซึ่งอยู่ในความดูแล ครูหรืออาจารย์ที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลปกป้องรักษาตัวศิษย์และได้ข่มขืนกระทำชำเราศิษย์ระหว่างมีหน้าที่ดังกล่าว เช่น ครูใหญ่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชาที่สอนเด็ก แม้จะในขณะที่กระทำชำเราไม่มีการเรียนการสอน แต่หากมีหน้าที่ดูแลศิษย์อยู่ก็ต้องรับโทษหนัก แต่ถ้าเป็นครูที่ไม่มีหน้าที่ควบคุมดูแลปกป้องรักษาตัวศิษย์ แม้กระทำชำเราศิษย์ภายในโรงเรียนเรียนก็ไม่ต้องรับโทษหนัก

การพรากเด็ก และพรากผู้เยาว์

พรากเด็กอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ไปจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล (โดยโทษจะหนักขึ้นเมื่อทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร)

พรากผู้เยาว์อายุมากกว่า ๑๕ แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี ไปจากผู้ดูแล โดยผู้เยาว์ไม่เต็มใจไปด้วย (โดยโทษจะหนักขึ้นเมื่อทำเพื่อหากำไรหรือเพื่อการอนาจาร)

พบบุคคลอายุไม่เกิน ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี เพื่อการอนาจาร แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม

พาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด

การค้าบุคคลเพื่อสนองความใคร่ (อุระจัดหา)

เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นเป็นอุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่ออนาจาร ซึ่งชายหรือหญิง แม้ว่าผู้นั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม โดยจะมีโทษหนักสองแบบคือ กระทำกับเด็กอายุเกิน ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี และเด็กที่อายุไม่เกิน ๑๕ ปี

สื่อลามกอนาจารเด็ก หมายความว่า วัตถุ หรือสิ่งที่แสดงให้รู้หรือเห็นถึงการกระทำทางเพศของเด็ก ซึ่งมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี โดยสามารถสื่อไปในทางลามกอนาจาร ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใด รวมถึงจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์หรือในอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นที่สามารถแสดงผลให้เข้าใจความหมายได้

แผนผังกระบวนการการดำเนินงานคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

การให้ความช่วยเหลือกรณีเด็กมีปัญหาพฤติกรรม

การให้ความช่วยเหลือกรณีเด็กมีปัญหาพฤติกรรม คือ การให้ความช่วยเหลือกรณีที่เด็กมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์บางอย่าง ซึ่งอาจไม่อันตรายถึงชีวิตแบบทันที แต่อาจส่งผลแก่เด็กในระยะยาว เช่น เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ชกต่อยกับเพื่อน การติดสารเสพติด โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

๑. เมื่อรับแจ้งจากผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ถึงกรณีเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ต้องทำการรวบรวมข้อมูล เพื่อแจ้งแก่ผู้บังคับบัญชา และขออนุญาตดำเนินการในขั้นตอนอื่นๆ

๒. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหา โดยกระบวนการทางจิตวิทยา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อดำเนินการออกแบบแผนปรับพฤติกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมแก่เด็กและโรงเรียน

๓. ประสานกับเด็กและโรงเรียน เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครอง

๔. ดำเนินการปรับพฤติกรรมเด็ก โดยมีการประเมินเด็กเป็นระยะ เพื่อปรับเปลี่ยนแผนปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับเด็กอยู่ตลอดเวลา

๕. จัดเก็บข้อมูล และทำการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเก็บข้อมูลและบันทึกสถิติ

ภาคผนวก

กฎหมาย หรือ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖
๒. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
๓. มาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน ปี ๒๕๖๓
๔. กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียนนักศึกษา และผู้ปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๘
๕. กฎกระทรวง กำหนดความประพฤติของนักเรียนและนักศึกษา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๒

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

